

Krzysztof Knoppek

Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 lutego 1984 r. IV PZ 16

Palestra 29/11(335), 145-147

1985

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

6.II.1981 r. SA 819, Ewy Łętowskiej⁹ do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13.IV.1983 r. I CR 46/83 (nie publikowanego) i Janusza Łętowskiego¹⁰ do wyroku NSA z dnia 20.VII.1981 r. SA 805/81.

Sąd Najwyższy w głosowanej uchwałie nie potrzebował zajmować się tym interesującym problemem, gdyż udzielił odpowiedzi na przedstawione przez Sąd Wojewódzki w Poznaniu zagadnienie prawne w sferze cywilistycz-

nej, nie zajmując się w ogóle ewentualnym przekroczeniem delegacji ustawowej przez Radę Ministrów ani też kwestią, czy uchwała Rady Ministrów Nr 49 stanowi akt samoistny wewnętrznych przepisów administracji.

Dlatego zasygnalizowanie ostatnio przedstawionego problemu stanowić może jedynie głos w toczącej się dyskusji nad ustawą o Trybunale Konstytucyjnym i o jego właściwości.

Andrzej Marcinkowski

⁹ Państwo i Prawo 1983, nr 12, s. 132.

¹⁰ Państwo i Prawo 1984, nr 5, s. 148.

2.

GŁOSA do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 lutego 1984 r. IV PZ 16/84 *

Teza głosowanego postanowienia brzmi, jak następuje:

Spór o należność przedsiębiorstwa państwowego w upadłości, reprezentowanego przez syndyka przeciwko innemu podmiotowi arbitrażowemu, nie należy — jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej — do drogi sądowej, lecz podlega zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 października 1975 r. o Państwowym Arbitrażu Gospodarczym (Dz. U. Nr 34, poz. 183; zm.: Dz. U. z 1982 r. Nr 31, poz. 214) rozpoznaniu przez ten arbitraż.

Nie zgadzam się z powyższym postanowieniem Sądu Najwyższego, bo

jest ono — moim zdaniem — niesłuszne.

Punkt ciężkości całego zagadnienia spoczywa na określeniu charakteru prawnego syndyka upadłości i jego pozycji w procesie.

Zgodnie z art. 59 prawa upadłościowego¹ postępowanie dotyczące mierza wchodzącego w skład masy upadłości może być wszczęte i dalej prowadzone jedynie przez syndyka i przeciwko niemu. Natomiast według art. 20 § 1 prawa upadłościowego, na skutek ogłoszenia upadłości upadły traci z samego prawa zarząd oraz możliwość

* OSNCP 1984, nr 9, poz. 166.

¹ Zob. rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24.X.1934 r. (Dz. U. Nr 93, poz. 234). Rozporządzenie to zostało zmienione ustawą z dnia 20.VII.1950 r. o zmianie przepisów postępowania w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 38, poz. 349) oraz ustawą z dnia 29.X.1920 r. o spółdzielniach — w brzmieniu jednolitego tekstu z dnia 20.V.1950 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 232). Rozporządzenie o prawie upadłościowym zostało utrzymane w mocy na podstawie art. VII pkt 1 przep. wpraw. k.p.c. z 1964 r., art. 137 prawa spółdzielczego z dnia 16.IX.1982 r. (Dz. U. Nr 30, poz. 210) oraz na podstawie art. 39 ustawy z dnia 29.VI.1983 r. o poprawie gospodarki przedsiębiorstwa państwowego oraz o jego upadłości (Dz. U. Nr 36, poz. 165).

korzystania i rozporządzania majątkiem należącym do niego w dniu ogłoszenia upadłości, jako też nabytym w toku postępowania. Majątek ten stanowi masę upadłości.

Z przepisem tym koresponduje art. 24 prawa upadłościowego, zgodnie z którym czynności prawne upadłego dotyczące majątku wchodzącego w skład masy upadłości nie mają skutków prawnych w stosunku do masy.

Powołane wyżej przepisy prawa upadłościowego są jednoznaczne. Okazuje się mianowicie, że po ogłoszeniu upadłości legitymację procesową w sprawach dotyczących wierzytelności i zobowiązań upadłego przedsiębiorstwa ma jedynie syndyk z wyłączeniem upadłego dłużnika. Przedsiębiorstwo w stanie upadłości jest pozbawione legitymacji procesowej w swoich sprawach, a jego organy są rozwiązane lub zawieszane (art. 31 ust. 2 i 3 ustawy o poprawie gospodarki przedsiębiorstwa państwowego oraz o jego upadłości²).

Syndyk upadłości w sprawach upadłego dłużnika jest samodzielną stroną procesową.³ Nie jest on bynajmniej — co Sąd Najwyższy zresztą przyznaje w uzasadnieniu głosowanego postanowienia — reprezentantem czy przedstawicielem upadłego dłużnika.⁴ Syndyk wykonuje czynności nie dlatego, że zastępuje dłużnika lub wierzycieli, lecz na skutek ustanowienia go przez sąd. W swojej działalności jest on niezależny i dlatego powinien uwzględnić interesy obu stron w jednakowym stopniu.

Syndyk jest samoistnym organem

postępowania upadłościowego, organem mającym swą prawną podstawę w przepisach ustawy i ustanowieniu go przez sąd. Działalność syndyka opiera się na jego własnym prawie i aczkolwiek jest on zarządcą cudzego majątku, to jednak uprawnień swych nie wywodzi od innych osób.⁵

Skutek prawny wyroku sądowego wydanego w sprawie, w której jedną ze stron jest syndyk, nie odnosi się do osoby syndyka, jednakże nie zmienia to faktu, że wyrok wydany jest w stosunku do syndyka, a nie w stosunku do upadłego przedsiębiorstwa.

Pozycja procesowa syndyka upadłości zbliżona jest do pozycji zarządcy egzekucyjnego nieruchomości (art. 935 k.p.c.). Syndyk jest także zarządcą, ponieważ z chwilą powołania go przejmuję zarząd upadłym przedsiębiorstwem (art. 29 ust. 3 ustawy o upadłości przedsiębiorstw). Przepis art. 324 k.p.c. z 1932 r. nazywał zresztą syndyka wprost „zarządcą upadłości”.

Syndyk upadłości jest zarządcą, który zajmuje się nie tylko administracją oznaczonego mienia dłużnika, lecz także spełnianiem czynności niezbędnych do spieniężenia całego majątku dłużnika.⁶ Prawo upadłościowe nakłada na syndyka liczne obowiązki,⁷ a jednym z najważniejszych jest likwidacja majątku masy upadłości. Syndyk zmuszony jest zatem do wkroczenia na drogę procesu cywilnego, aby ściągnąć wierzytelności od dłużników upadłego.

Syndyk upadłości — podobnie jak zarządca egzekucyjny nieruchomości — czerpie swoje uprawnienia bezpośrednio z ustawy i działa, jak już wyżej

² Ustawa z dnia 29.VI.1983 r. o poprawie gospodarki przedsiębiorstwa państwowego oraz o jego upadłości (Dz. U. Nr 36, poz. 165), zwana dalej „ustawą o upadłości przedsiębiorstw”.

³ Tak również K. Korzan: Stanowisko prawne kuratora spadku, Pał. 1967, nr 12, s. 20.

⁴ Tak również K. Korzan: Głosa do wyroku SN z dnia 8.VII.1969 r. III CRN 220/69, NP 1971, nr 7—8, s. 1198.

⁵ Tak J. Korzonek: Prawo upadłościowe i prawo o postępowaniu układowym — Komentarz, Kraków 1935, s. 335—336.

⁶ M. Waliński: Proces cywilny — Funkcja i struktura, Warszawa 1947, s. 235.

⁷ Por. art. 96 § 3, 103 § 1, 105 § 1, 108, 110 § 1, 112, 153, 206 § 1 prawa upadłościowego oraz art. 30 i 34 ustawy o upadłości przedsiębiorstw.

zaznaczono, z mocy własnego prawa i we własnym imieniu. Syndyka upadłości można zatem zaliczyć do tej kategorii stron procesowych, którą w doktrynie niemieckiej określa się jako *Partei kraft Amtes* (strona z mocy swojej funkcji urzędowej).⁸

Dlatego też L. Rosenberg i K. H. Schwab stwierdzają wprost, że syndyk upadłości w prowadzonym przez siebie procesie jest stroną, natomiast nie jest nią upadły. Nie wyklucza to jednak, ich zdaniem, że skutki wyroku dotyczyć będą zarządzanego majątku, a przez to jego właściciela, natomiast nie będą dotyczyć majątku samego syndyka.⁹ Podobnie A. Nikisch oświadcza, że dłużnik upadły w procesie prowadzonym przez syndyka może być przesłuchany wyłącznie w charakterze świadka.¹⁰ Uzasadnić to należy faktem odjęcia upadłego prawa zarządu jego majątkiem i zarazem legitymacji procesowej w tych sprawach — na rzecz syndyka.

W świetle powyższych wywodów nie do przyjęcia jest pogląd Sądu Najwyższego, żeby charakter prawny strony w procesie, w którym uczestniczy syndyk upadłości, określać poprzez charakter prawny upadłego przedsiębiorstwa, a nie poprzez charakter

prawny syndyka. Nietrafne jest już zresztą — z przyczyn wyżej podanych — samo sformułowanie tezy głosowanego postanowienia, że przedsiębiorstwo państwowe w upadłości jest „reprezentowane przez syndyka”.

Stanowisko Sądu Najwyższego prowadzi poza tym do rozbicia całokształtu spraw związanych z upadłością przedsiębiorstw na dwie drogi postępowania. Jeżeli bowiem przeciwnikiem takiego syndyka będzie osoba fizyczna, to wówczas — w myśl tego stanowiska — właściwa będzie droga sądowa, natomiast jeżeli przeciwnikiem syndyka będzie podmiot arbitrażowy — właściwa będzie droga arbitrażowa. Intencją ustawodawcy było natomiast niewątpliwie, aby postępowanie upadłościowe i wszystkie sprawy z tym związane rozpoznawane były przez sądy, a nie przez komisje arbitrażowe.

Konkludując należałoby przyjąć, że jeżeli dłużnikiem upadłym jest przedsiębiorstwo państwowe, a syndykiem upadłości osoba fizyczna, to właściwą drogą postępowania jest zawsze droga sądowa, przy czym także wówczas, gdy po drugiej stronie procesu występować będzie podmiot arbitrażowy.

Krzysztof Knoppek

⁸ Szerzej o tej kategorii stron: L. Rosenberg, K. H. Schwab: *Zivilprozessrecht*, München 1977, s. 191—193; E. Wengerek, J. Sobkowski: *Glosa do orzeczenia SN z dnia 13.IV.1966 r. II CR 24/66*, PIP 1968, nr 2, s. 337—338. Por. też podział stron procesowych dokonany przez M. Lisiewskiego (w:) *Kodeks postępowania cywilnego — Komentarz*, t. I, Warszawa 1969, s. 170—171.

⁹ L. Rosenberg, K. H. Schwab: *op. cit.*, s. 192.

¹⁰ A. Nikisch: *Zivilprozessrecht*, Tübingen 1952, s. 347.

SPORT I REKREACJA W IZBIE POZNAŃSKIEJ

Od kilku lat działa w Izbie poznańskiej powołana przy Okręgowej Radzie Adwokackiej Komisja Sportu, Turystyki i Wypoczynku. Na jej czele stoi szczególnie zasłużony dla rozwoju sportu adwokackiego w Wielkopolsce adw. Olgierd Jezierski, sam zresztą znany sportowiec — tenisista, narciarz i żeglarz.

Zadaniem Komisji jest propagowanie i rozwijanie idei sportu i rekreacji pomie-